

CRÍTICA

Moll, l'escriptor

HÈCTOR HERNÁNDEZ VICENS

ASSAIG

Francesc de B. Moll,
Obres completes, I i II.
EDITORIAL MOLL.
Palma, 2003.

El 2003 va ser l'Any Moll, donat que feia cent anys del naixement del lingüista (filòleg, lexicògraf, romanista..., el que li vulgüem dir) Francesc de Borja Moll, i l'Editorial Moll, fundada per ell mateix, ha aprofitat aquest aniversari per començar a publicar les obres completes de Borja Moll, i també, paral·lelament, les de Mossèn Alcover, ja que la vida i l'obra de l'un van estretament lligades a la vida i l'obra de l'altre.

Alcover i Moll van ser, des del punt de vista lingüístic, decisius per a la cultura i la llengua catalanes, ja que la seva obra fonamental, el *Diccionari català-valencià-balear*, és segurament l'únic diccionari que, si es cremés, perdriem una part importantíssima i irrecuperable de la nostra saviesa com a poble, a diferència de la majoria dels altres diccionaris, els quals, si es cremessin, no seria cap drama ni cap pèrdua irreparable.

El *Diccionari català-valencià-balear* potser no s'hauria acabat mai de redactar o d'editar si les circumstàncies no haguessin fet que Alcover i Moll es coneguessin en un seminari de Menorca, quan el mossèn buscava col·laboradors per al seu diccionari i Moll era un jove seminarista sense gaire vocació. A partir d'aquest moment, Moll i Alcover van unir esforços per tirar endavant el principal projecte de les seves vides, el *Diccionari*, i van començar una relació entrançable que va durar fins que la mort els va separar. De com els va anar la convivència, en queda constància a molts textos de B. Moll.

El primer volum de les *Obres completes* de B. Moll aplega les seves dues obres autobiogràfiques, titulades *Els meus primers trenta anys* i *Els altres quaranta anys*, i un apèndix amb les notes del que havia de ser la tercera i definitiva, titulada irònicament *Els meus penúltims trenta anys*.

Es tracta de les tres parts d'una autobiografia que no només té interès com a docu-

FRANCESC DE BORJA MOLL VA SER FILÒLEG, LEXICÒGRAF I ROMANISTA

ment sociohistòric (per com reflecteix una època, un context polític, una manera de viure, i per com parla de personatges rellevants i coneguts), sinó que, per la qualitat de la prosa, entra clarament dins el que en diem literatura. Moll és, efectivament, un excel·lent escriptor de memòries, i, com a dibuixant que també era, sap extreure l'essencial d'un gest, d'un detall, d'una manera de ser, sempre amb intel·ligència i amb un finíssim (en el sentit

de subtil i també d'esmolat) sentit de l'humor, un sentit de l'humor que, segons els que van conèixer el filòleg, no el va abandonar mai. Segurament més d'una vegada el degué necessitar per aguantar les rauxes i manies del protagonista de les seves memòries: Mossèn Alcover (arriba un moment en què un no sap si és més difícil fer un diccionari de deu volums partint de zero, o conviure amb el mossèn), un individu tan genial com geni-

üt, i tan ingenu com caparrut, un home que, per la seva manera d'anar pel món, potser es pot descriure amb dos versos seus de quan era jove: "Lloc de combat és la terra; / la pau no és més que en el cel". De totes maneres, sembla difícil pensar que Alcover trobés la pau fins i tot al cel.

El primer volum de les 'Obres completes' de B. Moll aplega les seves dues obres autobiogràfiques

Moll ens dona a conèixer Mossèn Alcover amb totes les seves virtuts i tots els seus defectes

Moll, a la seva autobiografia, fa un repàs complet a tota la seva vida amb un estil fresc i despert: ens parla de la Menorca de quan ell era petit, de quan estudiava al seminari i per tant no es podia acostar a les noies, de com el seu pare (dibuixant, actor còmic i tenor) feia bromes difícils d'encaixar com ara cuinar un gat als amics, de quan ell va anar a viure a Mallorca i es va mudar a la casa senyorial de Mossèn Alcover, de com el mossèn

l'intentava subornar sense èxit perquè als matins es llevés més d'hora, de les senyorettes que treballaven ordenant les cèdules del diccionari, i, per tal de fer-nos respirar els aires de l'època, ens mostra algunes fotografies i ens transcriu diversos documents com ara fragments d'articles dels germans Llorenç i Miguel Villalonga, en què queda clar que tots dos eren uns feixistes dels grossos —encara que avui dia alguns ho vulguin tapar.

Si a les seves memòries Moll ja dedica moltes pàgines a comentar les fetes del seu admirat mestre i col·lega, el segon volum de les *Obres completes* recull els seus escrits sobre Alcover, entre els quals l'excel·lent llibre *Un home de combat*, que és la biografia de Mossèn Alcover i segurament un dels millors textos narratius de Moll, on es descriuen tots els problemes pels quals va passar el *Diccionari*, i les bregues més significatives, religioses, lingüístiques i personals, que va tenir el canonge des que va tenir ús de paraula. Moll ens dona a conèixer Mossèn Alcover amb totes les seves virtuts i tots els seus defectes, i ningú ho podia fer com ell perquè va ser qui més el va comprendre... i suportar.

Paradoxalment, l'Any Moll, en què l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i el Gremi d'Editors de Balears ha publicat *Homenatge a Francesc de Borja Moll*, un recull d'articles sobre l'erudit a càrrec de diversos autors, també ens serveix per recordar l'extensa obra de Francesc de B. Moll, un filòleg que va dedicar gairebé tota la seva vida a normalitzar el català amb diccionaris, gramàtiques i tota mena d'estudis lingüístics, ha estat també l'any que el partit polític que governa a l'Estat espanyol, a

les Illes i al País Valencià, sense cap por de fer el ridícul davant la comunitat lingüística internacional ni davant les universitats, divideix, per llei, el català en llengües diferents. I, com escrivia Francesc de B. Moll cap als anys 60: "La ignorància [de la gent] faria que el títol de *Diccionari català-valencià-balear* fos equiparat al de qualsevol *Diccionario francés-español*, o *españolalemán*. I no era aquesta, certament, la intenció de Mn. Alcover!". Moll dixit.